

USNESENÍ

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Ireny Saralievové a soudkyň JUDr. Renaty Hertlové a JUDr. Andrey Borovičkové Ph.D. ve věci

žalobkyně: **[Jméno a Příjmení]**, narozená xxx
bytem xxx
zastoupená advokátem JUDr. Alešem Nytrou
se sídlem Přívozská 703/10, 702 00 Ostrava

proti
žalované: **Česká republika - Ministerstvo spravedlnosti**
se sídlem Vyšehradská 424/16, 128 10 Praha 2

o zaplacení 500 000 Kč s příslušenstvím

k odvolání žalobkyně proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 11. 9. 2023,
č. j. 10 C 228/2022-239

takto:

Rozsudek soudu I. stupně se **zrušuje** a věc se mu vrací k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem soud I. stupně zamítl žalobu, kterou se žalobkyně domáhala na žalované zaplacení 500 000 Kč s příslušenstvím a žalobkyni uložil povinnost zaplatit žalované na nákladech řízení 600 Kč. Žalobkyně se domáhala uvedené částky z titulu náhrady nemajetkové újmy, jež jí měla vzniknout úmrtím její dcery v souvislosti s nedostatečným šetřením policie a státního zastupitelství na základě jejich podání, jimiž upozorňovala na to, že se její nemocná a invalidní dcera dostala do negativního vlivu pana Stříbrného a že je obětí domácího násilí. Žalovaná navrhlá zamítnutí žaloby s obranou, že ve věci neshledává odpovědnostní titul a namítla promlčení uplatněného nároku.
2. Soud I. stupně vyšel ze zjištění, popsanych v odstavcích 3. až 9. napadeného rozsudku, která posoudil podle § 2, § 5, § 7 odst. 1, § 8, § 13, § 14 odst. 1, 3, § 15 odst. 2, § 26, § 32, § 35 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), v účinném znění (náhradový zákon). Dospěl k závěru, že v případě šesti žalobkyní vymezených pochybení police či státního zastupitelství, počínajíc uložením věci dne 23. 9. 2020 a konče přípisem státní zástupkyně z 2. 6. 2021, je „v obecné rovině“ vznesená námitka promlčení důvodná, neboť žalobkyně se s předběžným uplatněním nároku obrátila na žalovanou až 16. 3. 2022 po uplynutí šestiměsíční subjektivní promlčecí lhůty, nicméně tuto námitku žalované shledal rozpornou s dobrými mravy, neboť žalobkyně se nemohla dozvědět všechny relevantní skutečnosti v době dřívější a

Shodu s prvopisem potvrzuje M.V.

nelze uzavřít, že by při ochraně zájmů svých či své dcery postupovala liknavě. Nárok na náhradu za nemajetkovou újmu, vycházející ze znemožnění ochrany života a zdraví dcery žalobkyně, která zemřela xxx, promlčeným neshledal. Konstatoval dále, že hodnocení, zda existuje důvodné podezření ze spáchání trestného činu a má tak dojít k zahájení trestního stíhání proti určité osobě, je podstatou rozhodovací činnosti orgánů činných v trestním řízení, nacházející odraz v samotném rozhodnutí o odložení věci, a že není v pravomoci soudu v občanském soudním řízení přezkoumávat správnost (vlastního) postupu orgánů činných v trestním řízení v mezích takového řízení, neboť se jedná o realizaci institutů trestního práva procesního (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu pod sp. zn. 25 Cdo 3029/2005, sp. zn. 30 Cdo 1526/2004, sp. zn. 30 Cdo 57/2005). Poukázal též na judikaturu Ústavního soudu, podle níž stěžovatel nemá ústavně zaručené právo na to, aby výsledkem jeho podnětu bylo zahájení trestního řízení. Uzavřel, že nemůže přezkoumávat, zda policie měla věc uložit, vyhodnocení podkladů na základě podnětu žalobkyně ze dne 14. 1. 2021, jež vedlo k odložení věci, které nebylo zrušeno, ani věcné posouzení postupu policie ze strany státního zastupitelství v rámci jeho dohledové činnosti. Žalobu s tímto odůvodněním zamítl a procesně úspěšné žalované přiznal náhradu nákladů řízení podle § 151 odst. 3 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (o.s.ř.).

3. Proti rozsudku podala žalobkyně včasné odvolání. Zdůraznila, že se nedomáhá odsouzení pachatele ani konstatování toho, jak mělo či nemělo být v trestním řízení rozhodnuto o vině či trestu, ani toho, aby soud orgánům činným v trestním řízení nařídil, jak mají či nemají postupovat. Žalobkyně žádá deklaratorní rozhodnutí o tom, zda postup orgánů činných v trestním řízení byl či nebyl *lege artis* a pokud nebyl, požaduje náhradu nemajetkové újmy, v souvislosti s tímto postupem vzniklé. Toto její právo zakládá čl. 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod a soud I. stupně je svým rozhodnutím vyloučil, ačkoli základní práva a svobody, mezi něž patří právo na spravedlivý proces, jsou pod ochranou soudní moci. V tomto případě rozhodovaly o podáních žalobkyně Policie ČR, Okresní státní zastupitelství v Opavě, Okresní státní zastupitelství v Novém Jičíně a Krajské státní zastupitelství v Ostravě a právo žalobkyně na spravedlivý proces tedy pod ochranou soudní moci nebylo, proto se domáhá soudní ochrany, byť už jen v rovině náhrady škody. Pokud by soudy připustily, že soudní ochrana se na trestní řízení nevztahuje, učinily by z policie a státních zastupitelství ničím nekontrolované orgány, které by mohly postupovat v rozporu se zákonem. Jestliže soud může přiznat odškodnění za nesprávný postup, spočívající v průtazích, pak není žádný důvod k tomu, aby nemohl přiznat odškodnění za zcela zjevný postup *non lege artis*. V opačném případě by občan musel spoléhat jen na dobrou vůli orgánů činných v trestním řízení zabývat se jeho kauzou. V rámci dělby moci nemůže výkonná moc zůstat zcela bez soudní kontroly a odškodňovací řízení je jedním z nástrojů této kontroly. Žalobkyně dále poukázala na judikaturu Ústavního soudu ČR ohledně práva na účinné vyšetřování, které bylo žalobkyni v posuzované trestní věci odepráno a dovozovala, že má právo na náhradu nemajetkové újmy, vzniklé v souvislosti s porušením tohoto práva. Soud I. stupně však nezkontroval, zda bylo porušeno, zda vznikla škoda ani zda je existuje kauzální nexus a chybně nepřerušil řízení do rozhodnutí ústavní stížnosti žalobkyně, projednávané Ústavním soudem ČR pod sp. zn. IV. ÚS 1169/23, která s věcí úzce souvisí. Odvolatelka navrhla, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil soudu I. stupně k dalšímu řízení. Žalovaná bez bližšího vyjádření navrhla potvrzení napadeného rozsudku.
4. Z obsahu odvolání žalobkyně se podávají odvolací důvody ve smyslu § 205 odst. 2 písm. c), e) a g) o. s. ř. Odvolací soud proto z jeho podnětu přezkoumal napadený rozsudek v intencích § 212 a § 212a o. s. ř. v nepřítomnosti omluvených účastnic řízení v souladu s § 101 odst. 3 ve spojení s § 211 o.s.ř. a dospěl k závěru, že nejsou podmínky pro jeho potvrzení ani pro změnu. Výhrada proti procesnímu postupu soudu I. stupně, spočívající v nepřerušení řízení do rozhodnutí výše uvedené ústavní stížnosti žalobkyně, opodstatněna není. Z obsahu v mezidobí vydaného rozhodnutí Ústavního soudu ČR o této stížnosti ze dne 7.2.2024 se podává, že se netýkala těch

podání žalobkyně, z jejichž nedostatečného prověření generuje žalobkyně tento žalobní nárok. Se soudem I. stupně se odvolací soud ztotožnil v posouzení žalovanou vznesené námitky promlčení žalobního nároku. Tento soud správně definoval i obecná východiska odpovědnosti státu za škodu, způsobenou při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím a nesprávným úředním postupem. Jak správně uvedl, nesprávný úřední postup představuje porušení pravidel předepsaných právními normami pro počínání státního orgánu při jeho činnosti, a to i při takových úkonech, které jsou prováděny v rámci činnosti rozhodovací, avšak neodrazí se bezprostředně v obsahu vydaného rozhodnutí. Z tohoto hlediska za nesprávný úřední postup, vedoucí k odpovědnosti státu, je vedle nevydání či opožděného vydání rozhodnutí, případně jiné nečinnosti státního orgánu, třeba považovat zejména jiné vady ve způsobu vedení řízení za předpokladu, že poškozenému vznikla v příčinné souvislosti s tímto postupem újma. Jestliže však došlo, byť na základě možného nesprávného úředního postupu, k rozhodnutí policejního orgánu, jímž byla věc podle § 159a odst. 2 tr. řádu odložena, lze odpovědnost státu dovozovat jen z titulu nezákonného rozhodnutí, neboť za nesprávný úřední postup lze považovat jen taková pochybení a nedostatky, které samy o sobě k vydání rozhodnutí nevedou, nebo se v obsahu vydaného rozhodnutí bezprostředně neodrazí (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu pod sp. zn. 30 Cdo 370/2013).

5. Podstatnou pro posouzení této věci je otázka, zda žalobkyně uplatňuje nárok(y) z titulu nezákonného rozhodnutí či z titulu nesprávného úředního postupu. Soud I. stupně v odstavci 40. svého rozsudku zmínil rozhodnutí o odložení věci (odst. 40 rozsudku), z jeho odůvodnění však není zřejmé, o jaké konkrétní rozhodnutí o odložení věci se mělo jednat. Z obsahu ne zcela jasných a poměrně nepřehledných podání žalobkyně (žaloba a její doplnění ze dne 24. 1. 2023) lze vysledovat, že žalobkyně vytýká nesprávné a nedostatečné vyšetření ve věci její dcery na základě svých podání ze dne 24. 8. 2020, 14. 1. 2021, 3. 3. 2021 a 6. 5. 2021. U oznámení ze dne 14. 1. 2021 zmiňuje odložení věci ze dne 31. 8. 2022, v němž je ovšem uveden časově první úkon ze strany žalobkyně dne 7. 11. 2021 a v policejním spise sp. zn. KRPT-240957-213/TČ-2021, na který se žalobkyně odvolává, se žádný její podnět ze dne 14. 1. 2021 nenachází, neboť začíná úkony ze dne 7. 11. 2021 v návaznosti na oznámení žalobkyně z téhož dne. S oznámením žalobkyně ze dne 14. 1. 2021 naložilo Okresní státní zastupitelství v Novém Jičíně jako s podnětem k přezkoumání postupu policie na základě oznámení žalobkyně ze dne 24. 8. 2020 a bylo vyřízeno vyrozuměním ze dne 19. 4. 2021. Podání žalobkyně ze dne 3. 3. 2021 bylo vyřízeno vyrozuměním Okresního státního zastupitelství v Opavě z 11. 3. 2021 a podnět ze dne 6. 5. 2021 byl vyřízen vyrozuměním Krajského státního zastupitelství v Ostravě ze dne 2. 6. 2021. První oznámení ze dne 24. 8. 2020 policie vyřídila uložením, nikoli rozhodnutím o odložení věci ve smyslu § 159a zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) a žalobkyně proti němu brojila navazujícími podněty ze dne 14. 1. 2021, 3. 3. 2021 a 6. 5. 2021, vyřízenými výše popsány vyrozuměním ze strany státního zastupitelství. Žalobkyně je v tomto řízení napadán postup policie a státního zastupitelství ve fázi, kdy nebyl učiněn záznam o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 trestního řádu, tedy v neformální fázi, v níž policejní orgán provádí potřebná šetření podle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, a navazující dohledová činnost státního zastupitelství podle § 16 a zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství. Lze tak dovodit, že uplatněný nárok žalobkyně dovozuje z nedostatečně provedeného šetření na základě jejích podání ze dne 24. 8. 2020, 14. 1. 2021, 3. 3. 2021 a 6. 5. 2021, o nichž nebylo vydáno žádné rozhodnutí, a napadá tak nesprávný úřední postup při jejich vyřízení ze strany policie a státního zastupitelství, z něhož dovozuje porušení svého práva na účinné vyšetřování.
6. V poměrech této věci tudíž nemůže obstát zásadní závěr soudu I. stupně, že nemůže přezkoumávat postup policie a státního zastupitelství, když žalobkyni vytýkaná činnost těchto státních orgánů se netýkala postupu podle trestního řádu, ale jemu předcházejícím neformální fáze, sloužící ke zjištění,

zda jsou důvody k zahájení úkonů trestního řízení. I v této neformální fázi má však oznamovatel trestné činnosti, resp. osoba, která tvrdí, že byla poškozena v důsledku spáchání trestného činu, právo na tzv. účinné vyšetřování (v tomto kontextu je míněno i prověřování) a úkolem soudu I. stupně tak bylo zabývat se tím, zda při prověřování žalobkyní zmíněných čtyř podání nedošlo k nesprávnému úřednímu postupu a porušení jejího práva na účinné vyšetřování. Podstatou práva na účinné vyšetřování je "zajistit, že příslušné státní orgány budou jednat kompetentně, efektivně a vynaloží veškerou snahu, kterou po nich lze rozumně vyžadovat, aby věc řádně prošetřily, objasnily a aby jejich konání bylo v obecné rovině způsobilé vyústit v potrestání odpovědných osob" (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 1. 2023, sp. zn. III. ÚS 3147/22). Je proto nezbytné, aby soud I. stupně na základě provedeného dokazování vyhodnotil, zda policie a státní zastupitelství postupovaly při šetření skutečností, uvedených v podnětech žalobkyně, v souladu se zákonem tak, že šetření bylo a) nezávislé a nestranné, b) důkladné a dostatečné, c) rychlé a d) podrobené kontrole veřejností a umožňující aktivní participaci poškozeného (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 2. 3. 2015, sp. zn. I. ÚS 1565/14). V tomto směru nepostačí konstatování soudu I. stupně, že se policie a státní zastupitelství podněty žalobkyně zabývaly a nemůže na základě kompletního spisového materiálu policie i státního zastupitelství, vztahujícího se k těmto jejím podáním, rezignovat na posouzení, zda v tomto konkrétním případě byly postupem policie a státního zastupitelství naplněny výše citované požadavky odpovídající právu žalobkyně na účinné vyšetřování (a zda byl tedy úřední postup policie a státního zastupitelství správný či nesprávný ve smyslu § 13 náhradového zákona). V případě porušení práva na účinné vyšetřování se vznik nemajetkové újmy předpokládá (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2021, sp. zn. 30 Cdo 3509/2019), je však na žalobkyni, aby tvrdila a prokázala konkrétní okolnosti, odůvodňující výši požadovaného zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu. Ustanovení § 31a náhradového zákona judikatura vykládá tak, že při určování formy a výše přiměřeného zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu se přihlíží k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo. Tvrdí-li však žalobkyně nemajetkovou újmu jiného charakteru, tíží ji důkazní břemeno vzniku takové újmy. Odvolací soud dodává, že nepovažuje za smysluplné rozčlenění nároku žalobkyně na několik dílčích nároků (podáním ze dne 24.1.2023), byť tak patrně učinila v reakci na zavádějící poučení soudu I. stupně. Ve vztahu k většině těchto „dílčích nároků“ totiž žalobkyně zjevně není schopna uvést, v jaké konkrétní skutečnosti měl nesprávný úřední postup dotyčného orgánu spočívat. Podstatou žaloby je přitom přesvědčení žalobkyně, že orgány činné v trestním řízení na základě jejích podnětů v souhrnu nekonaly tak, jak konat měly, čímž měly přispět k předčasnému úmrtí její dcery (a v tomto rámci jmenuje i jejich konkrétní pochybení, zejména, že policie neprovedla výslech jí označených osob, nezajistila navržené důkazy a že vyslýchala její dceru v přítomnosti potenciálního pachatele).

7. Vzhledem k tomu, že soud I. stupně se podstatou porušení práva na účinné vyšetřování a v této souvislosti postupem policie a státního zastupitelství nezabýval, neprovedl dostatečné dokazování spisovým materiálem těchto orgánů státu a žalobkyni ani neposkytl odpovídající poučení o její důkazní povinnosti ve smyslu § 118a odst. 3 o. s. ř., odvolací soud napadený rozsudek podle § 219 odst. 1 písm. a) a odst. 2 o. s. ř. zrušil a věc podle § 221 odst. 1 písm. a) o. s. ř. vrátil soudu I. stupně k dalšímu řízení. V něm bude soud I. stupně postupovat způsobem ve výše naznačeném a po doplněném dokazování posoudí, zda žalobkyní vytýkaným postupem policie a státního zastupitelství bylo porušeno její právo na účinné vyšetřování a případnou výši nemajetkové újmy, která jí v důsledku toho vznikla. V průběhu dalšího řízení je soud I. stupně podle § 226 odst. 1 o. s. ř. vázán právním názorem odvolacího soudu, v nově vydaném rozsudku se vypořádá s tvrzeními a námitkami účastníků, odůvodní ho tak, aby odpovídal zásadám § 132 a § 157 odst. 2 o. s. ř. a rozhodne i o nákladech tohoto odvolacího řízení (§ 224 odst. 3 o. s. ř.).

Poučení:

Proti tomuto usnesení není dovolání přípustné.

Praha 15. února 2024

JUDr. Irena Saralievová v. r.
předsedkyně senátu